

Lov pro přežití je od přírody neoddelitelný. Někteří živočichové však ve volné přírodě nezapíjejí proto, aby svou oběť pozřeli, a nezdrahají se sprovodit ze světa ani příslušníky vlastního druhu

BOJ O PŘEŽITÍ

Kdo uteče, přežije 32

Někteří pavoučí samci předvádějí doslova kaskadérské kousky, aby je jejich družky nesežraly. O život přitom nejde pouze osminožcům, ale také řadě dalších druhů

Neuvěřitelná tvář Země

Úsvit mravenčích společností 52

Společenské uspořádání mravenišť se zřejmě vyvíjelo desítky milionů let a v současném stavu je takřka dokonalé. Proč se do podobných kolonií neorganizuje více druhů?

ZVÍŘECÍ REKORDMANI

Největší mozky

V případě mozku platí, že nezáleží ani tak na velikosti, jako spíš na stupni vývoje. Výčet největších mozků živočišné říše je přesto velmi pozoruhodný a jejich nositelé rozhodně nejsou žádní hlupáci

Největší křiklouni

Někteří živočichové jsou natolik hlasití, že by dokázali člověka ohlušit, a dokonce i zabít. Pronikavý hluk jim pomáhá hledat partnerku, omráčit lovenou kořist nebo se orientovat v prostoru

Milovníci extrémních teplot

Pro člověka jsou extrémně vysoké teploty značně nepříjemné a bez přísunu vody mohou být smrtící. Mnozí nejen pouštní živočichové si v nich naopak libují

Mrazuvzdorní přeborníci

Zatímco lidé při pobytu v nízkých teplotách trpí a nemohou se dočkat návratu do tepla, pro mnohé jiné tvory neznámá mráz žádný problém

18

ZELENÝ SVĚT ROSTLIN

Mikrosvět u nohou 10

Mechy představují evolučně nejstarší a nejprimitivnější rostlinný druh. Úspěšně osídily všechny kontinenty a dokázaly přijít na způsob, jak přežít v extrémních podmínkách horka či mrazu

46

Usychající giganti 20

Letité americké borovice, které rostly již v době, kdy Egypťané stavěli pyramidy, dokázaly po tisíce let bojovat s vrtochy počasí i nájezdy škůdců. Nyní se však jejich životy nenávratně chýlí ke konci

60

Osudová přitažlivost rostlin 40

Co příroda rostlinám upřela na pohyblivosti, to jim vyhradila na vychytralosti. Aby docílily opylování, lákají k sobě hmyz a za vykonané služby jej buď odmění, nebo nemilosrdně zabijí

76

Na houbovém internetu 62

Pod zemí se rozprostírá síť, která by se dala nazvat internetem pro rostliny: Zeleň si skrz ni posílá živiny i varování před škůdci. Ne všechna spojení jsou ovšem tak idylická, jak by se mohlo zdát

NA POVRCHU I V HLUBINÁCH

Kde bude Země za 250 milionů let? 6

Na první pohled nehybné kontinenty se ve skutečnosti přesouvají po povrchu Země a pozvolna se chystají spojit do jednoho supersvětadílu. Jak bude vypadat a kdy ke sjednocení dojde?

Skryté srdce Země 26

Dříve se předpokládalo, že má Země pouze čtyři vrstvy: kůru, plášť, tekuté vnější a pevné vnitřní jádro. Vědci ale odhalili další část, která možná odpovídá za vznik geomagnetického pole

Největší spáči

Odpočívat musí každý, ale někteří zvířata věnují vyspávání většinu dne. Přesto jim nehrozí nebezpečí od predátorů ani podvýživa

strana 66

Pod mořské dno a ještě dál

28

Vědcům se podařilo získat vzorek zemského pláště. Geologové tak mají možnost lépe prozkoumat oblast, která ovlivňuje deskovou tektoniku, sopečné erupce i zemětřesení

Vzpomínky na meteority

Povrch Země pokrývají krátery od meteoritů, z nichž některé mají v průměru až stovky kilometrů, takže jsou dobře viditelné i z vesmíru. Jejich stáří se často počítá na miliardy let

strana

78

FOTOGRAFIE MÍSTO SLOV

Sedm královen světa

14

Vystoupat na nejvyšší vrcholy všech kontinentů se stalo snem mnoha horolezců. Hory však nenabízejí jen adrenalinové zážitky – lákavá je často i nádherná příroda v jejich okolí

Úsměvná příroda

48

Vtipné, bláznivé, hravé – přesně takové jsou nejlépe hodnocené snímky posledního ročníku Comedy Wildlife Photography Awards

Kouzlo ukryté v detailu

68

Kudlanka bez hlavy, namrzlé plísňe nebo třeba vychytralý hmyz vás nenechají na pochybách, že se krása přírody ukrývá v maličkostech

Když vychladne láva

92

Sopečné erupce si neřídka vyžádají i lidské životy. Na přírodu mají rovněž zničující dopad, při její obnově však vzniká unikátní krajina, z níž se tají dech

ROZHOVORY

Dobytel tří pólů

34

Cestovatel a filmař Petr Horký je doma na pouštích i v džunglích. Jeho nejextrémnější výpravy se však odehrávají za polárním kruhem, v teplotách klesajících až k minus čtyřiceti stupňům

Einsteinové říše ptáků

56

Jak je možné, že se krkavcovití ptáci naučili napodobovat lidskou řeč nebo používat nástroje? To vysvětluje bioložka a přední odbornice na zmíněnou čeleď Kaeli Swiftová

Do jeskyní s maskou

84

Jiří Hovorka je nestorem českého potápění a ponory do zatopených jeskyní má v malíčku. Jaké mýty se o jeskynním potápění tradují? A opravdu jde o nejnebezpečnější sport světa?

(PRE)HISTORIE

Tisíc tváří evoluce

42

Jak je možné, že jsou si delfíni a žraloci tak podobní? Proč se do vzduchu dokážou vznést nejen zástupci hmyzu, ale také ptáci? Evoluce se občas vydává nečekanými cestami...

Jak zastavit drancování Yellowstoneu

72

Yellowstonský národní park mohly kdysi zdevastovat soukromé firmy a davy bezohledných návštěvníků. Naštěstí zasáhla armáda, která pomohla nejstarší rezervaci v USA zachránit

Velryby v poušti

98

Dávno předtím, než osídlily světové oceány, patřily velryby mezi obojživelné tvory se čtyřmi končetinami. Důkaz, že před miliony let chodily po souši, je k vidění uprostřed egyptské pouště

Byli dinosauři teplokrevní?

Byli dinosauři studenokrevní, podobně jako dnešní plazi? Řada vodítek napovídá, že tomu nejspíš bylo zcela naopak. A nedávná studie vnáší do dlouholetého vědeckého sporu nové světlo

strana

88

Neuvěřitelná tvář Země

vychází 14. září 2023
v Knihovně 100+1 speciál

www.stoplusjednicka.cz

(E-mailové adresy zaměstnanců vydavatelství jsou tvořeny podle vzoru prijmeni@epublishing.cz)

Vedoucí populárně-naučných redakcí
Pavel Nygrín

Šéfredaktor David Bimka
Editor Marek Telička

Jazyková editorka Jana Vašinová

Jazyková korektorka Lenka Borková

Grafická úprava David David, Jakub Havliš

Produkce, výroba Ivan Pospíšil

Adresa redakce 100+1

Extra Publishing, s. r. o.
Plynárenská 499/1, 602 00 Brno
Tel.: 546 606 008, fax: 549 210 724

Inzerce a marketing

Iva Procházková, Jana Ambrozková

Extra Publishing Praha

Anděl Park Smíchov
Karla Engliše 3201/6, 150 00 Praha 5

Extra Publishing Brno

Plynárenská 499/1, 602 00 Brno
Tel.: 546 606 008, Fax: 549 210 724

Předplatné ČR

na adrese redakce:
Extra Publishing, s. r. o.,
předplatné časopisů,
Plynárenská 499/1, 602 00 Brno
telefon: 545 211 880.
(prac. dny po–čt, 8–16 hod.)
web: www.epublishing.cz
e-mail: predplatne@epublishing.cz

Reklamace na e-mailu:
reklamace@epublishing.cz

Vedoucí distribuce Marcela Rešková

Předplatné SR

písemně: Mediaprint-Kapa
Pressegrosso, a.s.
Stará Vajnorská 9
P.O.BOX 183, 830 00 Bratislava
Infolinka: 0800 188 826,
E-mail: info@ipredplatne.sk,
objednavky@ipredplatne.sk
www.ipredplatne.sk

Pokud to není výslovně uvedeno, akční nabídky, dárky apod. se nevztahují na prodej předplatného na Slovensku, které zajišťuje společnost Mediaprint-Kapa Pressegrosso.

Distribuce

V České republice rozšiřuje společnost PNS a. s., na Slovensku Mediaprint-Kapa Pressegrosso, a. s. a soukromí distributoři

Tisk

Walstead Moraviapress s. r. o., Břeclav

ISBN 978-80-7525-579-2

ISSN 0322-9629, MK ČR E 20427.

Autorská práva ke zveřejněným materiálům vykonává vydavatel Extra Publishing, s. r. o. Jakékoliv užití části nebo celku, zejména přetisk a šíření jakýmkoliv způsobem, včetně elektronického, je bez předchozího souhlasu vydavatele zakázáno.

Extra

PUBLISHING

Vydavatel

Extra Publishing, s. r. o.
Plynárenská 499/1, 602 00 Brno
IČ 27 68 92 47, DIČ CZ 27 68 92 47

Produktový ředitel Petr Broža
Obchodní ředitel Pavel Pospíšil
Finanční ředitel Ivan Pospíšil